

Studier Kritiker och Notiser.

Literär Tidning.

N° 11.

Torsdagen den 16 Mars

1844.

Pædagogik.

(Förf. fr. N° 7 & 8.)

3. Om Studentexamen samt Elementarläroverkens brister med anledning af Rector P. G. Boivies "Betänkande till 1843 års Skolrevision om Studentexamen." Af J. M. Haze-lins.

Att fullständigt referera och recensera denna skrift skulle minst upptaga lika stort fält, som skriften själf innehåller (98 sid. 8:o), och detta tillåter ej utrymmet i en tidning, sådan som denna, liksom det numera ej kan beöfwas, sedan den anonyma skriften om "Svenska Elementarläroverken och deras förbättring" utkommit, hwars systemål är, såsom dess titel särskildt utwisar, att ådagalägga den ofwannämnda skriftens opålitliga och ogrundade uppgifter så i hufwudsak, som detalj. Ref. vill derföre blott i första förhållandet relatera skriftens innehåll, och derefter fästa läsarens uppmärksamhet på hwad förf. egentligen med denna sin skrift welat hafwa utbasunadt, nemligen att den undervisnings-metod som från gammalt följts och följes wid Elementarläroverken i Sverige är alldeles förwänd, och att ingen bättre metod finnes, än den, nya Elementarskolan i Stockholm följer; på Barn-ången som uppfostringsanstalt vill Ref. ej spilla ett ord. Ref. skall ej underlåta att wisa, det Förf. antingen ej känner Sveriges Elementarläroverk annat än efter sannsagor och lösa berättelser, eller att han på sin höjd känner dem efter att hafwa studerat skollagen, likwäl med förut fattad öfwertygelse att allt hwad den innehåller och stadgar ej kan leda till annat än absurditeter; ty så många och grofwa misstag innehåller skriften.

Som titlen utwisar, kan denna skrift anses delad i 2:ne delar, af hvilka den förra handlar om Studentexamen och den senare om Elementarläroverkens

brister. Till sammanskrifwandet af förra delen eller den som handlar om Studentexamen, uppgifwer sig förf., såsom titlen afwen antyder, hafwa blifwit föranledd af Rector Boivies betänkande till 1843 års skolrevision, men af det lif och den värma som röjer sig i skriftens senare del, eller den om Elementarläroverkens brister, kommer man lätt på den tanken, att hela skriften tillkommit endast och allenast för den senare delens skull, helst förf. i den förra delen medgifwer Rector Boivie hafwa åtminstone rätt i några dess anmärkningar emot Studentexamen, fastän han ej vill gå in på Rector Boivies hufwudpåstående, studentexamens förläggande till skolan: dock, — märk wäl — förf. går in på afwen detta, men endast under ett wisor, att Elementarläroverken undergå en total förändring, d. ä. organiseras i lifhet med nya Elementarskolan. Senare delen deremot, som utgör mer än halfwa skriften, uppräknar blott fel och brister.

Förf. klandrar straxt i början af sin skrift R. B. derföre att denne ej indelat "de olägenheter, hwilka han (Boivie) anser widläda den nuvarande studentexamen, i sådana, hwilka äro åfskiljaktiga följder af en wid universiteten förlagd studentexamen, och sådana, som äro tillfälliga, möjligen botliga brister uti de nuvarande förefristerna wid denna examen." Med anledning häraf gör förf. sin indelning, som wäl gör det för läsaren lättare att i en hast kunna se dessa olägenheter's summa, men huruvida härmed är något uträttadt i hufwudsak, eller framställningen derigenom blifwit mera underhållande, lemnar Ref. derhän. Härwid kan oä anmärkas att förf. själf gjort denna indelning mindre redig derigenom att R. B:s och förf:s anmärkningar blifwit blandade om hwarandra.

I följande ordning har förf. uppställt de olägenheter, hwilka enligt hans förmenande R. B. bort upptaga under rubriken: "öfskiljaktiga följ-

der af en wid universitetet förlagd Studentexamen."

"Första anmärkningen (af R. B.) mot studentexamen är: att ynglingar genom den förledas till afgång i otid från elementarläroverken, före fulländad lärokurs, i ändamål att undandraga sig skoltvång och skoltukt, wälsjande det lättare medlet att genom enskilda handledare, på angenämare sätt, tillryggalägga wägen till universitetet."

Under medgifwande att en förtidig afgång från elementarläroverken är ett stort ondt, "nemligen för ynglingarne sjelfwe," — (men hwarföre intet också för föräldrar, som härigenom få sina barn illa uppfostrade och ytligt undervista, och för staten, hwars embetsmän de fleste ändå wilja blifwa?) — uppställer förf. 6 skäl till denna förtidiga afgång, helt och hållet bestri- dande att studentexamen härtill hafwer bidragit.

- 1:o Föräldrars och målsmäns slathet att eftergifwa för ynglingars oförståndiga böjelser.
- 2:o Föräldrars och målsmäns oro att få snart som möjligt, och utan afseende på deras söners verkliga bildning, bereda dem inträde i statens tjänst.
- 3:o De nuwarande befördringslagarne eller auctoritetens wanliga uppfattning af dem, enligt hwilken tjänstarens antal utgöra måttstocken, hwarefter förtjenster mätas.
- 4:o Att kunskaper icke så mycket wärderas uti de allmänna werken, som de förtjena.
- 5:o Elementarläroverkens felaktiga inrättning, dels uti att icke medgifwa frihet från underwisning uti gamla språk, dels att icke medgifwa fri och oliketidig flyttning från klass till klass (här (sid. 14) börjas anspeglingsen på nya elementarskolan, och fortsättes hela boken ige- nom).*)

*) Mot hwad förf. i denna anmärkning ordar om det "obit- lliga och illiberala uti, att den af staten bestående och wär- dade elementarundervisningen icke så ordnas, att den kan med fördel begagnas af alla, som önska en god elemen- tarundervisning," will Ref. blott anmärka, att han, långt ifrån att dela förf:s mening, att likasom det finnes olika fördringar i Studentexamen, allt efter som man will blif- wa prest, läkare, jurist, kameralist eller militär, så borde det äfwen i skolan meddelas undervisning efter dessa olika nyanser, i stället håller för att det borde finnas blott en student- examen för alla som wille ingå i statens tjänst, och att på sin höjd befrielse från Hebreiskan skulle lemnas dem, som

6:o Måttigheten för ynglingar att under namn af "preliminarister" inskrifwas wid universitetet och ställas under den akademiska jurisdiktio- nen, utan att hafwa aflagt studentexamen.

Sedan Ref. reserverat sig emot hwad som blif- wit yttradt i 5:te punkten, kan gerna medgifwas att de uppräknade skälen bidraga till en förtidig afgång från skolan; men om wi undantaga den under Nr 6 omnämnda orsaken, hwilken äfwen Rector Boivie anfört, så frågas om dessa skäl rimligtwis kunnat an- föras i ett betänkande till en skolrevision, då flera af dem widröra saker, som ingen lag kan komma åt, så- som t. ex. föräldrars och målsmäns slathet mot sina myndlingar, samt hwad föräldrar och anhöriga tycka och önska. Just emedan de ofwan uppräknade och flera andra orsaker bidraga till en ytlighet såväl i den ele- mentära som universitets bildningen skärptes den exa- men som skulle utgöra öfvergången från skolan till universitetet, hwarföre Rector Boivie enligt Ref:s tanka gjort mycket rätt uti att i sitt betänkande hufwud- sakligast hålla sig wid studentexamen, såsom den der, rätt hållen, ensamt förmår att i någon mån afhjelpa det öfverflagade onda.

Förf:s påstående (sid. 18): "att wid elementarlä- roverken intet afseende göres på lärjungarnes krafter; att de skickligare icke få göra så stora framsteg de kun- na, och att de mindre skickliges förmåga icke utvecklas; att alla äro, i följd af den årligt samtidiga klassflytt- ningen, från barna- till studentåren, fastsmidda wid samma massa af kamrater, så att den större fliten el- ler den större förmågan, ej kommer fortare än den mindre fliten och den mindre förmågan, samt att den- na sednare fortkommer i skolan, utan att den behöf- wer anstränga sig," är alldeles grundfalskt, och bewi- sar att förf. litet eller intet känner till Sveriges ele-

ej ärnade blifwa prester eller magistrar. Tillfölje häraf will det synas som wore det klokare såldt i detta hänse- ende med undervisningen wid Elementarläroverken än wid Universiteternas första pröfning af de blifwande em- betsmännen. Att tala om att den eller den wetskapen, och att det ena eller andra af de klassiska språken ej är af någon nytta för flera af statens embetsmän, är ett fäsfängeligt tal, och för att wara competent att utmönstra de klassiska språken från en grundlig elementarundervis- ning, behöfwer man icke endast wara noga hemmasladd i dem, utan och sjelf hafwa i dem undervisat, för att se af hwad stor nytta de äro, såsom bildningsmedel. Framför allt går det ej an, att, då man will fälla dom i en så viktig sak, wara okunnig i dessa språk.

mentarläroverk, och wore det så stäldt med underwisningen i skolan, som förf. icke endast på detta ställe utan på flera andra ställen i sin skrift uppgifwer, så stode det i sanning rätt illa till med våra elementarläroverk och förf. kunde hafwa stäl till att wid alla tillfällen framhålla Nya Elementarskolan som ett mönster, hwarefter alla de andra skolorna borde bildas. Ref. har fällt en hård dom öfwer förfs öfwanupptagne påståenden, och är derföre skyldig att med annat än blotta ord styrka densamma. Skollagen bjuder att både termins- och årsexamina skola wid elementarläroverken anställas. De allmänna flyttningarne företagas wäl wanligtvis enligt skollagens föreskrift wid årsexamen, men i fall en gosse är utrustad med owanliga naturanlag och wisar en utmärkt flit, är det ej utan exempel att han äfwen wid terminsexamen kan blifwa flyttad till en högre klass, om han förmår redogöra för de af skollagen för klassen bestämda kurser. För den trögare bjuder samma lag, att han får sitta 2:ne år i samma klass, men om han, utan att af sjuklighet eller andra tvingande omständigheter hafwa varit hindrad att underwisningen fullständigt begagna, ej inom denna tid hunnit inlära de för klassen bestämda kurser, skall råd att lemna studierna honom meddelas, dock med rättighet att ännu ett år i klassen quarstanna, efter hwilken tid han owillkorligen stiles från läroverket, om han ej uppnått de för flyttning påbudne insigter. Häraf synes, att äfwen skollagen afsatt ynglingarnes olika anlag, då det är tillåtet för den raskare att på 1 år genomgå det, hwar på den trögare kan få använda 3 år och sålunda ingen flyttning "driftewis" bör kunna komma i fråga. Hvad sjelfwa underwisningen beträffar, så icke allenast kan den meddelas utan meddelas äfwen af hwar och en skollärare, som har något begrepp om underwisning, så, att den jemnar de olifheter som möjligtvis kunna ega rum emellan ynglingar i samma klass, hwilket allt förf. kan få kunskap om, hwilken dag det behagar honom att göra ett besök i en skola, som har lärare wuna sitt fall.

Rector Boivies 2:dra anmärkning mot Studentexamen är följande: "genom det oberoende, hwar lärjungarne genom studentexamen försättas i afseende på sina lärare, förfaller all skoltukt, emedan om en lärare wägar tilltala en yngling antingen för oordentlig lefnad eller försumlighet i studier, får han bereda sig på, att den tilltalade genast lemna läroverket. Här kunde förf. gerna anfört, hwad R. B. i sam-

manhang härmed nämner, neml. att desse ynglingar ej lemna studierna, utan afgå till och blifwa upptagna wid ett högre läroverk, der de efter sitt hjertas lust få använda sin tid till arbete eller sysselsättning. Emot denna anmärkning uppställer förf. följande 3:ne orsaker till skoltuktens förfall.

- 1:o Emedan ej några förståndiga, på menliga hjertats beskaffenhet hwilande åtgärder för skoltuktens dagliga widmagthållande äro widtagna, bland hwilka wi (J. A. Hazelius) främst räkna alla fels dagliga anteckning i anmärkningsböcker, samt nedflyttning till straffklass.
- 2:o Härledder sig skoltuktens förfall af underwisningsfättet.

Öfwannämnde 2:ne orsaker till ordningens förfall gälla enligt förfs egna ord (sid. 27) både för skolor och gymnasier, men särskildt för de sednare gäller:

- 3:o Att dessa ifrån sin ursprungliga och riktiga bestämmelse af skolor, fått utwäga till ett olyckligt mellanting mellan skola och universitet, ja, att man vill bilda dem till "ett slags provincial-akademier" (som det heter i "Tal wid Gymnasii Jubelfest i Wexjö d. 12 Juni 1843"), hwarföre lärjungarne icke anses och behandlas som skolpilar, utan som halfstudenter, och underwisningen, i stället för att bibehålla skolform, blir halfakademisk. Men genom denna halfhet misshäkas både tукten och underwisningen.

Hwad den sista af dessa anmärkningar beträffar, har Ref. flera gånger i denna tidning yttrat sig i samma fråga, och vill här blott tillägga att allt, som framställles i följd af nämnde anmärkning, af Ref. understrifwes, med undantag af de äfwen här förordade anmärkningsböckerna och straffklassen. Hvad åter anmärkningarne 1 och 2 angår, tilltror sig Ref. ej kunna på desamma afgifwa bättre swar, än den anonyme författaren till skriften om *Svenska Elementarläroverken och deras förbättring* redan gifwit, hwarföre wi här wilja införa hans ord:

"Herr Hazelius säger, att i våra offentliga skolor "ej några förståndiga på (en sann åsigt af) menliga hjertats beskaffenhet hwilande åtgärder för skoltuktens dagliga widmagthållande äro widtagne." En så hård beskylldning föranleder naturligen till den frågan: hwilka äro de förståndiga och af menniskohjertats beskaffenhet påfallande åtgärder, som i våra sko-

lor försummas? Derpå svaras: **Anmärkningsböcker och Straffklass.** Det torde likväl förtjena att närmare undersökas, hvilkendera methoden stöder sig på en djupare kännedom af människohjertats beskaffenhet och behof: den som af våra skolor användes, eller den som hufvudsakligen begagnar Anmärkningsböcker och Straffklass.

Det är en erkänd sanning i sedernas filosofi, att en handlingens värde beror icke af dess yttre beskaffenhet, utan af den källa, utur hvilken den härslutit. Är denna ren, så blifwer äfwen handlingen god; är källan oren och grumlad, så förändras äfwen handlingens natur. Men den rätta källan för sedliga handlingar är kärleken till det goda. Det är derföre föräldrar och uppfostrares ömmaste omsorg att i de ungas sinnen väcka och lifwa denna kärlek. Dertill gifwer dem deras personliga umgänge mångfaldiga tillfällen. Till och med de fel, som barnen begå, kunna blifwa en sådan anledning. Fadren bestraffar sina barn; men affigten med straffet är, att hos barnet väcka ånger, och på en uppriktig ånger följer förlåtelse. Är ångren sann och förlåtelsen hjertlig, så utplånas hos fadren minnet af den begångna förbrytelsen, såsom den aldrig hade funnits; men hos barnet är kärleken till det goda och till den faderliga wän, som fört dess talar, stärkt. Så bildar sig, under oupphörlig, osynlig, men måttig inverkan af den uppfostrandes sedliga kraft, en sann ädelhet i hjertat, som bär sin frukt i handlingar af ren moraliskt halt.

Hvilket sedligt motiv sätter nu anmärkningsbäckernas method i stället för denna bildande och förädlade kraft? **Anmärkningsfrihet.** Uppfostrare och elev sättas här i ett rent juridiskt förhållande till hvarandra. Begår den sednare ett fel, så föres detta till protokolls och ingen förlåtelse utplånar det derifrån. Begår han intet fel, så lutar räkningen till hans fördel och han gör sig deraf en förtjenst, glädjande sig icke åt ett godt samvetes vittnesbörd, utan deråt, att hans bok är ren från anmärkningar. Genom denna falla juridiska ansvarighet och ansvarsfrihet fostras icke den inre sedliga kraft, som ensam är källan till handlingar utan menniskostruktan.

Ännu större betänkligheter möta wid inrättandet af en **Stryk-klass.** Ingen uppfostran kan finnas utan straff. Men straffet måste vara afpassadt, först efter förbrytelsens beskaffenhet, och för det andra efter den felandes lynne. Framför allt måste det tillämpas af en faderlig kärlek, hvilken, ehuru iflädd rättwisans

drägt, likväl aldrig förlorar sin wälwilliga karakter och derföre kan ådömma äfwen ett hårdt straff, utan att barnet finner sig förnedradt. Emot alla dessa fordringar strider inrättningen af en **Stryk-klass.** Lärjungen, dit nedflyttad, besinner sig försatt utom den sfer, der läraren, om anledningar dertill förekomma, kan anse hans fel som en ögonblicklig förwillelse; han besinner sig lifasom **utom lagen** och känner sig derföre förnedrad äfwen genom den ringaste bestraffning. Läraren å sin sida har icke mera någon makt att lämpa straffet efter förbrytelsens art och de mångfaldiga omständigheter, som derwid kunna inverka på hans omdöme: hwarje, äfwen den ringaste, förseelse måste bestraffas med kroppslig aga. Icke heller kan han göra afseende på barnets sinnefog och derefter lämpa straffet: hela den frihet är förswunnen, som är oundwärligen nödwändig i ett ämne af så ömtålig beskaffenhet som ett barns uppfostran. Ett sådant försättande utom lagen kan vara på sin plats i det borgerliga samhället; men det är stridande mot sunnda uppfostringsprinciper att tillämpa det äfwen på barn, hvilka, såsom ännu icke fullt ansvariga för sina handlingar, böra rättas med allwar, men aldrig med ett allwar utan kärlek. Aldraminist är det tillämpligt på Gymnasistens känsliga ålder, ehuru det är för upprätthållande af Gymnasiernas disciplin som det isynnerhet förordas *).

Men om båda dessa disciplinariska medel äro felaktiga, hwad har då föranlett deras antagande? Utan twifwel nödwändigheten. De äro nödhjelpsmiddel i en skola, der inga klasser finnas. Der lärarens moraliska inverkan på lärjungarne icke kan ega rum, der måste skolan taga sin tillflykt till juridiska kontroller, och sålunda uppfommo anmärkningsböckerna.**)

När icke en lärare, utan flere samtidigt hafwa sig

*) Då man erinrar sig, hvilken högt sorgfällig wärd, den Preussiska Regeringen egnar åt det moraliska elementet i uppfostran, så torde det yttrande ej vara utan wigt, som förekommer i en detta år utgifwen förordning: "Anmärkandet af beröm och tadel, det sednare med den påföljd, att ett wist antal anmärkningar medför straff af kroppslig aga, är förfasligt och bör ej tålas." Pädagogische Review, Juli 1843, s. 57.

**) Af en helt annan art äro de anmärkningsböcker, som i vissa skolor begagnas såsom en minnesanteckning för läraren enskildt, eller och de, hvilka endast kontrollera, om lärjungen besökt skolan eller icke, och således icke syfta på rent moraliska förbrytelser.

barnets wård afwen i disciplinariskt hänseende anförtrödd, och dessa icke kunna antagas alla hafwa samma lynne eller sätt att behandla barn, så måste ett korrektiv sökas mot en alltför ofjenn eller godtycklig behandling. Ett sådant blef Stryk-klassen. Läraren ålades att anteckna och anmäla begångna förseelser, innan straff kunde följa. Först sedan bestända warningsgrader blifwit genomgångna, eller gossen blifwit af lärarne samfaldt dömd att nedflyttas i stryk-klass, kunde kroppslig bestraffning ega rum. Dessa straffmedel, hvilka sätta juridiska former i stället för de sanna moraliska krafter, som böra verka wid barnahjertas utveckling, hafwa således blifwit uppfunna för att fylla bristen af en lärares faderliga uppsigt och wård. De kunna likwäl aldrig ersätta denna, då den i följd af organisationen saknas. En mindre behöfwa de införas, der denna finnes.

Sådana synas denna methods wäsendtliga fel wara: den borttager det, som utgör skolans egentliga lifsprincip: lärarens omedelbara beröring med och direkta inverkan på lärjungen, och ersätter denna brist på ett högst ofullkomligt sätt: i undervisningen genom kurser, i uppfostran genom straffklass och anmärkningsböcker." Och med afseende på 2:dra anmärkningen eller att det i våra offentliga skolor brukliga undervisningsätt föranleder skoltuktens förfall, fortsätter den anonyme författaren: "Låtom oss nu rådfråga anseende författares omdöme och andra länders erfarenhet, för att se, hvilka vittnesbörd de afgifwa. Rektorn wid Trondhjems lärda skola, F. M. Bugge utskickades för några år tillbaka af Norska Regeringen, för att inhämta kännedom om undervisningsverken i främmande länder. Denne man — hwilken mening i undervisningsfrågor ega den wigt, att Norska Skol-Kommissionens nya lagförslag för Lärdoms-Skolorna, enligt Kommissionens eget erkännande, hufwudsakligen stöder sig på hans åsigter — yttrar, wid jemförelse af de olika undervisningsätten, om ämnesläsningsmetoden följande omdöme: "Detta system, som hade sin grund i ett blindt och alldeles enfidigt sträfwande att tillfredsställa hwarje individualitet efter dess speciella anlag, men wid utförandet upplöste alla band, som skulle sammanfugta ett Lärwerk till ett organiskt helt, i synnerhet med afseende på dettas bestämelse såsom uppfostringsanstalt, och som desutom redan i sin princip misstänker wigten af den i den spädare åldern alldeles nödwändiga harmoniska utvecklingen, är, så widt jag har erfarit, nu nästan

öfwerallt ogillad. Atminstone har jag ingenstädes funnit den införd."*)

Rektor Bugge genomreste likwäl Preussen, Sachsen, Bäjern, Württemberg och Frankrike. Af dessa länder äro de fyra förnämnda kända för att bland alla stater i Europa ega den bäst ordnade Gymnasial-undervisning. Det sistnämnda är sysselsatt med bemödandet att, hufwudsakligen efter Preussens föresyn, reorganisera sina lärdomsskolor. Då nu ämnesläsningsmetoden ingenstädes i dessa länder funnits antagen, tyckes en enstämmig öfvertygelse der hafwa stadgat sig om klass-systemets fördelar.

Herr Hazelius synes wara benägen att söka orsaken till det allmänna bruket af klassläsning i "en föråldrad samhällswana." Men man har swårt för att tro, det Preussiska Regeringen, för hwilken, enligt nyss anförde Författares yttrande, undervisningen är en "hjertsak," och som under 30 års tid använt de skickligaste, icke blott för kunskaper, utan afwen för erfarenhet utmärkte män för Gymnasial-undervisningens förbättring, eller att Bäjern, som sedan 1804 experimenterat med de mest olika metoder i afseende på undervisningen, skulle hafwa bibehållit ett system, för hwilket inga andra skäl talade än en föråldrad wana.

Men — torde någon säga — möjligen är uppfinnningen hos oss inhemsk och så ny, att den ännu ej hunnit sprida sig till dessa länder? — Nära 30 år hafwa dock förflutit, sedan Bell framställde förslaget att tillämpa Werelundervisningsmetoden afwen på Lärdomsskolorna och för detta ändamål åskade upprättandet af en experimental-skola**). Denna method blef wäl i hans eget fädernesland redan år 1812 försökt i en offentlig och en enskildt läroanstalt. Likwäl har, när i sednaste åren fråga uppstått om Engelska Lärwerkens förbättring, ingen röst höjt sig till förmån för detta system, då man deremot har ansett sig, här såsom öfwerallt, i detta afseende hafwa mycket att lära af Preussen.

mest bewisande är likwäl den omständighet, att den ifrågawarande metoden varit i nyare tider på flera ställen införd och åter öfvergifwen. Så har i Preussen, genom den s. k. Klass-parallellismen, ämnesläsningsmetoden i sjelfwa werket varit i offent-

*) Det offentlige Skolevesens Forsatning i adskillige Tydske Stater, af F. M. Bugge. Christiania 1839. II. Bd. s. 56.

**) Elements of Tuition, London 1815. T. III. p. 435.

liga läroanstalter antagen*), men måst åter lemna rum för klass-systemet. Men ännu närmare öf, i Norrige, anbefalles genom Skolförordningen af d. 7 Nov. 1809, ämnesläsnings-systemet: en åtgärd, som af Bugge benämnes en "högst förderflig lagbestämmelse," den der visar, "att Förordningen daterar sig ifrån en tid, som i afseende på Pedagogikens grundsatser stod långt tillbaka för den närvarande." Desså förändrades detta i Lagutkastet af 1817; ämnesläsnings-systemet eller, såsom det i Norrige kallas, det ambulatoriska facksystemet "affskaffades och ett nästan fullständigt klass-system sattes i stället."***) Sedan ämnesläsningsmetoden således blifwit i Europas mest bildade länder försökt och öfvergifwen, sedan den i Brödrarifets offentliga läroverk varit införd och åter blifwit affskaffad, utan att wid nuvarande reorganisation af Skolverket fråga blifwit väckt om dess användande, sedan denna lemning af förgångna tidens experimenter i undervisningsväg blifwit "längesedan förkastad," skulle man icke hafwa väntat sig att hos oss höra denna method prisas såsom en frukt af nyfunnen visshet och förordas till antagande wid våra läroverk."

Ref. vill härwid blott tillägga att skoltukten wid våra läroverk alldeles icke är så förfallen som förf. sökt framställa tillfölje af Rector Boivies ord om denna sak i sitt betänkande, hwilket Ref. kan bestyrka icke allenast tillfölje af den kännedom han eger om förhållandet i detta hänseende wid ganska många elementarläroverk i riket, utan äfwen af sin egen erfarenhet, som skollärare, att skoltukten kan, oaktadt det kryphål, som genom nya Studentexamen med thy åtföljande preliminäriförfattning lemnas tredskande och uppstudfuge lärjungar, widmakthållas, fastän med långt mera ansträngning och swårighet å lärarens sida nu än förr, och att i sjelfwa verket allsingen afprutning i allvar och stränghet wid skoltuktens handhafwande lemnas af någon skollärare; men följden blir också, hwad N. B. wäl egentligen welat framställa, att så länge det beror ensamt på lärjungen att bestämma, huru länge han vill underkasta sig skolans upptuktelse, skall alltid ett spändt och mindre förtroligt förhållande uppkomma emellan lärare och lärjungar, och slutet blifwa att lärjungen i förtid lemnar skolan, som ej tål

utan allwarligt bestraffar sjelfswäldet, samt att han tager sin tillflykt till Universitetet, som nu för tiden menas skola stå öppna för alla, så wäl den upptuktade som oupptuktade. — Häraf vill det wäl synas som man med skäl kan säga, att nya Studentexamen med dess gällande författningar hafwa ett menligt inflytande på skoltukten.

Derefter framställer förf. Rector Boivies 3:dje anmärkning mot studentexamen, som lyder: att den "sätter de lägre läroverkens lärare uti ett spändt förhållande till universitetet, och hindrar dem att med frihet och drift sköta sitt kall, enär deras afgångsbetyg icke hafwa fullt witsord, och de utsättas för förödmjukelsen, att deras betyg blifwa nedsatta eller underkända af yngre eller jemnåriga examinerare."

Att detta skäl nefar förf. ej billig wigt, så widt det rör "förödmjukelsen" för lärare, att en af dem anställd examen skall omedelbart derefter omgöras inför en annan examens myndighet, med afgörande makt att förkasta den föregående åtgärder på ett sätt, som har stken af godtycke; och anser förf. det wara önskwärdt att omständigheterna woro sådana, att afgångsexamen från Gymnasierna finge gälla som studentexamen. Men att verkställa denna förändring nu, anser förf. för wärdligt, och låter oss i det följande förstå, att först när det wid nya Elementarskolan antagna undervisningsättet blifwer infördt wid Sveriges Elementarläroverk, är det rådligt att företaga den omnämnda förändringen.

Emedan förf. öfwerallt, der den ringaste anledning är förhånden, framställer i sin skrift nya Elementarskolan som ett mönster, så i anseende till undervisnings-system som moralist uppfostningsanstalt, skola wi i det följande egna vår särskilda uppmärksamhet åt denna skola, härwid isynnerhet låtande oss wägle das af den förut omnämnde anonyme författaren, hwilken i sin likaledes förutnämnda skrift redogjort för denna skolas organisation och verksamhet på ett sätt som ej lemnar något öfrigt att önska, och han har sålunda spridt dager öfwer en undervisningsanstalt, som hitills icke endast för Ref. utan för alla, hwilka han i detta ämne tillfrågat, varit inhöljd i ett mörker, hwilket hwarken Skolkomiteéns eller Revisioners utlåtanden eller ett af nämnde skolas Rector förlibet är utfärdadt program förmått tillräckligt skingra. Hwad Ref. ej kan undertrycka att redan här uttala, är, att efter de upplysningar, Ref. nu fått om denna skola, som undervisnings- och uppfostningsanstalt, han önskar

*) Öfwer åtskilliga främmande länders undervisningsverk, af E. A. Schröder. Swea XI Häftet, s. 214.

**) Bugge, I. c. III Bd. s. 91.

det en så stor olycka aldrig måtte träffa Sveriges elementarlärareverk, som att blifwa reorganiserade efter nya Elementarskolan.

Sedan de af Rector Boivies anmärkningar mot Studentexamen, hvilka förf. anser för väsentliga, blifwit anförda, öfvergår han till dem han anser R. B. bort hafwa upptagit bland tillfälliga, och lätt förekomna brister, och för hvilkas sammanblandande med de föregående förf. ej underlåter att äfwen här förbrä R. B. — De äro:

1:o Att "alla läroämnen uti studentexamen hafwa samma värde, utan afseende på deras större eller mindre betydelse, som bildningsmedel, eller den tid, som åtgår till deras lärande," så att, ehuru fömliga ämnens lärande (t. ex. ett gammalt språk) fordrar lika många år, som ett annat (t. ex. natural-historien) fordrar weckor, hafwa de dock samma rätt; hwaraf följden blir, att ynglingar blott söka erhålla sina sex betyg uti de lättaste ämnena och lemna de viktigare derhän.

Förf. medgifwer rättigheten af denna anmärkning, men säger att det felaktiga lätt afhjelpes derigenom, att hwarje ämne erhåller ett wigt ziffervärde. Ref. biträder lika litet detta förf:s förslag, som det att special-betygen borde bibehållas, utan föreslår i stället, att en blifwande liber studiosus borde i wisfa ämnen owillkorligen hafwa en grundlig och fullständig elementarunderbyggnad, såsom uti modersmålet, latin och matematik, men att det i de öfriga ämnena skulle stå honom fritt att taga hwad betyg som helst; ty det är en säker och allmänt känd sak, att den som eger en grundlig kunskap i några ämnen, gör större och säkrare framsteg på vetenskapernas bana, än den som har ytliga kunskaper och känner litet i hwarje; och går man för ytligt tillwäga wid "elementarexamen," så har erfarenheten wisat att ytligheten rätt ofta följer med wid den "vetenskapliga examen," så att stillnaden ej blir synnerligen stor emellan båda dessa examina, åtminstone hwad grundligheten beträffar.

2:o Att "elementarlärareverken icke känna ens den wid universiteterna antagna måttstocken för de afgifna betygen, om annars någon måttstock kan sägas vara antagen, då betygen äro olika wid de båda universiteten och wegla wid ombyte af examinatorex."

Eforerna få uppbära skulden för ett dylikt missförhållande, och desutom föreslår förf. till afhjelpande

af denna brist, att ett för båda universiteterna gemensamt program utgäfwes, hwilket borde innehålla hwad som wid studentexamen bör till hwart och ett af de 3:ne betygen fordras i hwarje ämne.

3:o Att examen är så kort, att blott kunskapernas mått, icke deras säkerhet och grundlighet hinnes undersökas; hwarföre studentämnena endast söka medhinnå långa penja för att få höga betyg, men läsa wårdslost; — samt

4:o Att inga skriftliga prof begagnas, hwarigenom i synnerhet språk-kunskapen icke kan behörigt undersökas.

Desse båda brister, hwars rättighet förf. erkänner, afhjelpes han genom att föreslå, det examenstiden förlänges, och skriftliga prof införas.

Alla desse 4 brister, säger förf., äro följaktligen så lätt afhjelpliga, att de ingalunda kunna rösta för studentexamenens afläggande, utan anmärker förf. blott att studentamina böra wara offentliga, och ej, såsom nu sker, för lycka dörrar.

Derefter öfvergår förf. till granskning af R. B:s förslag, att afgångsexamen från elementarlärareverken skulle gifwa academisk medborgararätt, mot hwilket förslag följande anmärkningar af förf. göras, tillfölje hwaraf förslaget förkastas.

1:o Den enhet i kunskapsfordringar, som bör winnas genom 2 examens-kommissioner i stället för 15 (wid 12 gymnasier, wid Katedralskolorna i Upsala och Lund och wid nya elementarskolan.)

2:o och hufwudsakligen: utöfwar studentexamen en kontroll öfwer elementarlärareverkens undervisning, behöflig under närvarande omständigheter.

Båda dessa skäl, med thy åtföljande resonementer, äro så lösa och swaga att de knappast behöfwa någon wedersäkring, och emedan Ref. helt nyligen i denna tidning yttrat sig öfwer samma frågor, will han blott här hafwa tillagdt, att, hwad anmärkningen Nr. 1 beträffar, det är lika lätt att få enhet wid 15 examens-kommissioner som wid 2, om blott en allmänt gällande, fullständig föreskrift utgäfwes för bestämmande af fordringarne i studentexamen.

(Fortsättning).

Notiser:

Berlin. Teologiska fakulteten vid den literära centralpunkten härstädes har förmedlats de betydande, vid densamma verkfämda vetenskapens koryfeer en så levande andel i det närvarandes andliga riktning, att ett meddelande om dem och deras föreläsningar under innevarande semester icke torde vara utan intresse. Professor Marheineke föredrager teologisk encyklopädi och dogmhistoria, ägande dytmedelst änyo tillfälle, att ådagalägga sin virtuositet i dessa vetenskapers konstruktion och genom ett talrikt fring honom församladt publicum bewisa att den af honom fullföljda vetenskapliga riktning ännu finner anslag hos den akademiska ungdomen. — Professor Hengstenberg läser Matthæi Evangelium och Psalmerna, hvilka interpretationer äro så mycket intressantare som denne filosofiskt genomtänkade teolog också tager i betraktande de nyaste kritiska undersökningarna. — Professor Meander förklarar breswet till Romarne och föredrager kristlig dogmatik. I de sistnämnda föreläsningarna föranledes denne store kyrkhistoriens reformator genom de på den nyaste tiden uppkomna destruktiva tendenser i de teologiska vetenskaperna, att låna sin mäktiga egid åt det religiösa sinnets intensitet emot den allt absorberande förstånd-skepticismen. Det är att beklaga att denne lärde teolog kommer att för längre tid inställa sina mycket besökta och med rätta berömda föreläsningar öfver kyrkhistorien, hvilken han gaf en ny gestalt. — Professor Zwesten förklarar S:t Johannis Evangelium och föredrager kristlig etik. Hans talrika åhörare hafva allimer vunnit den öfvertygelse, att hans föreläsningar äro genomträngda af den store och oförgätlige Sch'eiermachers anda. — Professor Strauß, den store andlige talaren, håller jemte sina lika snällrika som väckelsegäfvande föreläsningar öfver homiletik en privat föreläsning öfver pastoral-teologi och liturgik, hvilka, såsom alltid, församla ett ganska talrikt auditorium fring den afkningsvärde och vördade läraren. Denne teolog hör till det i Tyskland redan temligen glesnande antal akademiska lärare, hvilka också räknas till sin fallelse ett personligt inverkande på de studerande genom enskilda samtal med dem och genom ett åt de utmärktaste och värdigaste åhörarna lemnadt tillträde till sitt närmare bildande och lärorika umgänge.

Frankfurt am Main. En bankir härstädes, Hr Zeufferheldt, densamme, som åt staden skänkt Goethe's staty, desutom genom mångfaldiga stiftelser gjort sig förtjent om det allmänna bästa, har utfatt en summa af 10,000 Gulden, för att häraf bilda tvenne pris, hvilka skola tilldelas författare af utmärkta arbeten öfver den evangelisk-protestantiska kyrkans väsende och ställning (det ena mera vetenskapligt, det andra mera populärt). Priset för det förra är fastställt till 8000 Gulden, det för det andra till 2000 Gulden. Den första fristens omfång skall utgöra emellan 30—50 ark, den andra 10—15. Prisfristerna böra inom slutet af November 1846 vara insända till Pastorn Dr. Kirchner i Frankfurt; prisdomare äro Dr. Eylert i Potsdam, Dr. Fuchs i München, Dr. Großmann i

Leipzig, Dr. Grüneisen i Stuttgart, Dr. Richter i Marburg, Dr. Wilmann i Heidelberg, Dr. Winter i Leipzig.

Paris. Djupt ingående i den europeiska politiken är en skrift, som redan för flere månader sedan härstädes omtalades under titeln "Mystères de la Russie" färdig att läggas under pressen, kapitelvis i flera cirklar förelästas, litväl länge icke — man wet ej genom hvilka förhinder — såg dagsljuset, d. w. s. ej blef tryckt. Nu ändligen yttar ett fransyskt blad derom: Det under titeln "Mystères de la Russie" redan för flera månader sedan af Augsb. allg. Zeitung och andra blad förfunnade verk är nu under pressen och utkommer snart under titel: "Russie, France & Allemagne, révélations et Mystères; rédigées après les notes d'un diplomate. Par M. Marc Fournier." — Den såsom författare nämnde skriftställaren, Hr M. Fournier, är en ung Genferbo, som skall hafva haft betydande medarbetare. Det är dock osannat, att den bekante Jurist Dolgoruki dertill lemnat något som helst bidrag. Man nämner med mera anledning en nu i Belgien sig uppehållande, med ryska förhållanden förtrogen personlighet såsom innehållets källa. Lika så grundlös är uppgiften, att den härstädes boende ryska furstinna Bagration, som gifte sig med öfverste Caradoc (Lord Howden), har någon del i denna publikation. Flera blads berättelse att en (till och med wid namn uppgifwen) rykt publicist skulle hafva hindrat bokhandlaren Paulin 10,000 fr. för undertryckandet af den först under titeln "Mysterier från Rykland" anmällda boken, är säkerligen ogrundad, då Hr Paulin numera ej äger förlaget och en bokhandlare utan författarens tillåtelse swärkligen kan disponera öfver ett manuskript. Firman Paulin har desutom godt rykte och denne bokhandlare är helt säkert offsydlig till arbetets sena utkommande.

Christiania. I ett föregående nr ha omnämnts de anslag som wid härvarande universitet wankas till företagande af utrikes refor. En äfwenledes fruktbringande inrättning äro de stipendier hvilka hvarje sommar utdelas till anställande af naturvetenskapliga refor inom Norge. Siffridet är war deras fördelning följande: 1) Professor Boeck i förening med Almannsen Rasch 420 Spd. för en 3 månaders zoologisk resa längs kusten af Romsdals och en del af söndre Trondhjems amter. 2) Professor Reilhan 110 Spd. för att under en tid af omkring 7 weckor företaga en geognostisk undersökningsresa i en del af Christiania Stift. 3) Professor Blytt 110 Spd. för att under 8 weckors tid företaga en botanisk resa i westra delen af Christiansands Stift. 4) Lektor Scherer 90 Spd. för att under 4 weckors tid företaga en mineralogisk resa genom några trakter af Rittedal, Ringerige, Gadeland, Doten och Saaberg. 5) Professor Munch 80 Spd. för att supplera de förra året samlade data angående de orografiska och hydrografiska förhållandena i nordwestra delen af Tellemarken, norra delen af Sætersdalen och södra delen af Hardanger. 6) Studiosus mineralogie N. Suhrlund 80 Spd. för att under omkring 4 weckors tid undersöka de geognostiska och oryktognostiska förhållandena i det inre af Helgeland.

Nr 12 af denna Tidning, utgifwes Lördagen d. 30 Mars.

Lund, tryckt uti Berlingska Boktryckeriet, 1844.

